

07.01.2020

POL-2019-70147

Sisäministeriö
Lainsäädäntöyksikkö

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

1. Asia

Sisäministeriössä on valmisteltu hallituksen esitysluonnos poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia poliisihallinnon ilmoitusvelvollisuutta ja poliisilaitoksen päällikön nimittämistoimivaltaa koskeviin säädöksiin.

2. Poliisilaitoksen lausunto

Luonnoksen perusteluosuudessa todetaan ilmoitusvelvollisuuden toteuttamisessa olevan kyse yhteiskunnallisesti merkittävistä asioista, joissa tietosisällön, tietoa toimittavan tahon ja ajankohdan osalta ei saisi syntyä epäselviä tilanteita tai puutteita tiedonkulussa. Rooleja tulisi selkeyttää pikaisella aikataululla, jotta jatkossa ilmoitusvelvollisuus on suora ja toteutuu ilman tulkintaa esityksessä ehdotella tavalla. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kannattaa esityksenmukaisia muutoksia.

Nimittämistoimivaltaa tulisi Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tarkastella laajasti ja arvioida sitä koko poliisin ylimmän johdon osalta. Organisaation tehokkaan toiminnan edellytyksenä voidaan pitää mm. sitä, että organisaation johtajalla on mahdollisuus vaikuttaa alaistensa valintaan. Valtionhallinnon siirtyminen 1990-luvun alussa tulosjohtamiseen edellytti, että nimitystoimivalta on viraston päällikköä lukuun ottamatta virastolla. Tätä korostettiin silloin tehdyssä Valtioneuvoston periaatepäätöksessä. Itä-Uudenmaan poliisilaitos katsoo, että tämän hengen mukaisesti poliisiylijohtajalla tulee olla mahdollisuus tuoda esiin omat näkemyksensä ja esittää omat perustelunsa päällikkövalinnassa. Se voisi toteutua antamalla poliisihallitukselle tai poliisiylijohtajalle esittelyvalta päälliköiden nimitysasiassa.

Poliisi on sisäisen turvallisuuden merkittävä yleisviranomainen, jonka toimivaltuudet ovat laajat. Poliisi nauttii myös hyvin vahvaa kansalaisten luottamusta, jonka ylläpitäminen vaatii työltä ja menettelytavoilta hyvää läpinäkyvyyttä. Poliisiin rinnastettavissa valtion organisaatioissa ylimpien johtajien/päälliköiden nimittämistoimivalta on tasavallan presidentillä. Tällaisia ovat puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen upseerit, tuomioistuinlaitoksen tuomarit ja valtakunnansyyttäjä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä. Turvallisuus-

desta vastaavien ja oikeudenhoidon organisaatioiden ylimmän johdon nimittäminen on haluttu säilyttää korkealla tasolla ja erillään omasta virastosta. Itä-Uudenmaan poliisilaitos katsoo, että olisi perusteltua nostaa myös poliisiylijohtajan nimittäminen tasavallan presidentille.

Valtioneuvosto nimittää nykyään Keskusrikospoliisin sekä Suojelupoliisin päälliköt ja sisäministeriö Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia näihin. Johdonmukaista olisi, että poliisiylijohtajan alaisena toimivat poliisipäälliköt nimittäisi sama taso. On vaikea ymmärtää miksi nimittämistoimivalta on näillä organisaatioilla eri tasolla. Pelkkä yksiköiden valtakunnallisuus ei ole riittävä perustelu pitää nimittämistoimivaltaa eri tasoilla. Osa poliisilaitoksista on kooltaan em. valtakunnallisia yksiköitä suurempi.

Poliisilaitosten ollessa aikaisemmin kooltaan huomattavasti nykyistä pienempiä poliisipäälliköiden nimitystoimivalta oli maaherroilla. Vuodesta 2010 alkaen se siirtyi Poliisihallitukselle ja sittemmin vuonna 2014 sisäministeriölle. Hallintovaliokunta totesi tuolloin mietinnössään (HaVM 7/2013 vp) hallituksen esityksestä laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta (HE 15/2013 vp), että "valiokunta pitää muuttuvissa olosuhteissa perusteltuna, että paikallispoliisin poliisipäälliköt nimittää tulevaisuudessa sisäasiainministeriö poliisiylijohtajaa kuultuaan". Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen käsityksen mukaan poliisilaitosten toiminnassa tai hallinnon rakenteissa ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden mukaan hallintovaliokunnan kirjaus vuodelta 2013 ei olisi enää relevantti.

Esityksessä on tuotu esiin myös naapurimaiden käytäntöjä päällikkönimityksissä. Ruotsi, Norja, Tanska ja Viro tekevät poliisipäälliköiden nimitykset korkealla tasolla. Olisi hyvä, jos maidemme välillä olisi tässä asiassa enemmän yhtäläisyyksiä kuin, että erkaannuttaisiin kauemmaksi.

Esityksen tavoiteosassa todetaan, että toimivallan jakaminen kahdelle virastolle ei ole tarkoituksenmukaista ja että ratkaisu on myös käytännön tasolla havaittu epäkäytännölliseksi. Muutoksen vaikutuksia arvioitaessa todetaan, että tehtävät ovat määrältään vähäisiä. Itä-Uudenmaan poliisilaitos yhtyy käsitykseen tehtävien vähäisyydestä (1-2 nimitystä/ vuosi) ja toteaa, että tämän hetkinen toimivallan jako kahdelle taholle esimerkiksi poliisipäälliköiden virkamiesoikeudellisissa asioissa tai nimittämisasioissa ei ole kyseisiä tahoja erityisen työllistävä tai epäkäytännöllinen. Usein organisaation työprosessien kehittämisellä saavutetaan hyviä ja tarkoituksenmukaisia ratkaisuja aikaiseksi. Itä-Uudenmaan poliisilaitos ehdottaa, että esityksessä olevia kehittämiskohteita tulisi parantaa työskentelytapoja ja -ketjuja kehittämällä sen sijaan, että yritettäisiin löytää ratkaisua nimittämistoimivallan muuttamisella.

Yhteenvetona nimittämistoimivallan osalta Itä-Uudenmaan poliisilaitos toteaa, että poliisiylijohtajalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa alaistensa valintaan. Jos poliisipäälliköiden nimittäminen säilyy nykyisellään tai se siirtyy valtioneuvostolle, toteutuisi em. vaikutusmahdollisuus säätämällä poliisihallitukselle tai poliisiylijohtajalle esittelyoikeus poliisipäälliköiden nimittämisissä.

Poliisipäällikkö

Kari Rantala

Poliisilakimies

Astrid Geisor-Goman

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 07.01.2020 klo 09:39. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.